
Studenti sobě aneb majáles

Studenti sobě aneb majáles

LIDOVÉ NOVINY

29.04.2010, ZBYNĚK PETRÁČEK

Od Aloise Jiráska až po Allena Ginsberga v sobě majáles nese spontánní politickou tradici. Proč v ní nynější studenti nepokračují?

Establishment dal studentům lekci, proč studenti rázně neodpoví? Tak by se zeptal člověk odkojený undergroundem. Jak to, že už připravené "volby nanečisto" se na středních školách nekonaly? Jak to, že ředitelé i sama ministryně couvli před tlakem politiků? Protože se to ČSSD hodilo do krámu. Jeden by si myslel, že právě na majálesech to studenti dají dotyčným politikům, zejména Jiřímu Paroubkovi a Davidu Rathovi, "sežrat". Ale tradice majálesů se nějak rozmělnila. Pražský majáles proběhne zítra. Aniž bychom chtěli studentům předem křivdit, podíváme-li se na to, jak je avizován na internetu či na plakátech, na místě je mírná skepse. Hlasování o sedm kapel na Studentstage. Soutěž studentských kapel. Kdo bude hrát a zpívat? Ty slogany připomínají spíše program rockového festivalu než tradiční majáles. Krále majálesu bude korunovat primátor Bém, oznamují plakáty v pražském metru. Kde je vlastní studentská aktivita a spontaneita?

Zatím to vypadá spíše tak, že místo aby rebelující studenti tradičně zápolili s establishmentem, jdou establishmentu na ruku. Takhle působí majálesy od doby, kdy byly patnáct let po sametové revoluci obnoveny. Když vyhostili krále Není teď podstatné, kdy a kde vlastně tradice majálesů vznikla. Zřejmě už ve středověku (doložena je od 15. století) s rozmachem univerzit. Podstatné je, že už tehdy se ustanovil zvyk ponechávat studentskou recesi, jakkoliv provokativní, bez trestu. Kdo by si však myslel, že ta pravidla platila do puntíku a nemíchala se do nich politika, toho vyvedl z míry už Alois Jirásek. Jen menšina dnes patří ke generaci, která zažila Jiráskovu Filozofskou historii jako povinnou školní četbu. Pro ty ostatní tedy připomeňme: Příběh předešlé revoluce roku 1848 se odehrává v Litomyšli mezi gymnaziálními studenty a odpíchne se od zakázaného majálesu.

Ano, studenti si majáles zakázat nedají a uspořádají ho zákazu navzdory.

Dávají to sežrat establishmentu, řekli bychom dnes.

Majáles tu zkrátka funguje jako startér čehosi většího - a v této věci se Jirásek ukázal jako dobrý prognostik.

Pokročme o století dopředu, k zásadnímu roku 1956. Pár měsíců po 20. sjezdu sovětských komunistů, na kterém Nikita Chruščov - v tajném projevu - odhalil Stalinovy zločiny, začalo i v Československu nesmělé politické tání. Vedle druhého sjezdu svazu spisovatelů sem rozhodně patří právě majáles. Pro názornější představu, bylo to osm let po posledním autentickém vystoupení mladých lidí v této zemi, po památném sokolském sletu v létě 1948.

Jak to vypadalo, když komunistická vláda po osmi letech popustila otláže, přibližuje na svém blogu Michal Svatoš. Režim usoudí, že si studentskou recesi může dovolit, a vedení vysokých škol majáles povoluje, byť s výhradami: nesmí být narušen veřejný pořádek a stipendia budou vyplacena až po majálesu (to aby nesváděla k nákupu alkoholu). Oficiální časopis Karlovy univerzity dokonce přináší seznam doporučených hesel, například "Za další růst zaměstnanců rektorátu!", "Pust'te ministra mezi nás!" či "Ať vzkvétá aparát Československého svazu mládeže - opora naší práce!"

Ironii nikdo neskrývá, přesto majáles proběhne bez represí. Tedy pokud k represím nepočítáme tajný rozkaz ministra vnitra, který nařídil pohotovost třetině všech represivních orgánů na území Prahy. ("Reakční část studentů počítá s tím, že se jí podaří zvrátit tuto slavnost v protistátní.") Spontánní studentské akce se účastní sto tisíc lidí, režim žasne a napříště si dává pozor. Květnové studentské akce se konají u pomníku K. H. Máchy, bez průvodu, zato s policejní asistencí.

Spontaneita majálesu povoleného v květnu 1956 už v sobě nese étos budoucího pražského jara. Naplno se to ukazuje v roce 1965, kdy režim usoudí, že doba je zralá na řízený liberalismus, a povolí další velkorysý majáles. Samozřejmě že dohled zůstává dohledem, ale už není tak okatý. Průvod, který sleduje sto padesát tisíc diváků, provází studentská policie se salámovými obuškami, jen třicet uniformovaných policistů, ale i 150 tajných. Jenže to vše bledne před vyzněním akce. Králem majálesu je zvolen americký básník Allen Ginsberg, v té době zrovna přítomný v Praze.

Jestliže při majálesu v roce 1956 režim žasl, o devět let později vrací úder, máme-li užít klíče. Dva dny po majálesu je Ginsberg zatčen pro opilství. Den nato je opět zadržen a obviněn z výtržnictví, opilství, narkomanie a propagace homosexuality. O dva dny později je předvolán na policii a úředně vyhoštěn z Československa. Týž večer odlétá do Londýna.

V 90. letech Jazzová sekce zveřejnila policejní zprávu z května 1965. Na ukázkou: Po skončení volby královny krásy majálesu byl GINSBERG pozván skupinou studentů ze strojní fakulty ČVUT na besedu do Hlávkovy koleje... V průběhu besedy, která vyzněla oboustranně negativně, GINSBERG pomlouval Sovětský svaz, hanobil představitele našeho státu. Před studenty se neskrýval se svým aktikomunismem a antipatiemi k marxistické filozofii... Při výslechu účastníků výtržnosti vypověděl jeden z účastníků, že viděl GINSBERGA, jak provádí s mladíkem a dívkou sexuální nepřístojnosti... Ve srovnání s tím působí venkovské majálesy z normalizace - Praha na ně nemohla ani pomyslet - téměř mrtvolně. Pro ilustraci z webových análů Vysoké školy chemicko-technologické v Pardubicích: Majáles 1983. Na programu bylo i vystoupení Paramentu, skupiny Trifid a zatím ještě neznámého Plíhala, bohužel se však strhl liják a tím majáles skončil. Divadlo Sklep tento rok pozváno nebylo, potom, co se předchozí rok vozili po patře matek v kočárcích. V tomto roce byli na majálesu tajní, jeden estébák čepoval pivo.

Hesla pro Paroubka?

Působí zvláště, že tak spontánní a autentická akce jako majáles neožila hned před dvaceti lety. První porevoluční majálesy se konaly až v roce 2004 a naplno se rozjely teprve o rok později. S podivem ovšem je, že nereflektovaly ani takové události, jako byla loňská vajíčkáda.

Uvidíme zítra. Možná se objeví nějaká hesla, která Paroubkovi připomenou, že podrážet "volby nanečisto" nelze u studentů beztrně.

Zatím to vypadá spíše tak, že místo aby rebelující studenti tradičně zápolili s establishmentem, jdou mu na ruku